

Socialdemokratiets arbejdsprogram oktober 1952 FRIHED ARBEJDE og TRYGHED

SOCIALDEMOKRATIETS AKTUELLE ARBEJDSPROGRAM

Dette er ikke et nyt partiprogram, der behandler samtlige principielle og praktiske politiske anliggender. Det er en aktuell politisk retningslinje for Socialdemokratiets arbejde. Det fremhæver hovedsynspunkterne i vor kritik, af den venstre-konservative regerings virksomhed, og det optrækker positivt vore synspunkter på en række vigtige felter.

Det stiller i første række kravet om, at tilbagegang og stilstand må afløses af ny fremdrift og nye reformer.

Vi håber, at dette aktuelle program, - vor arbejdslinje i det praktiske politiske arbejde - må blive diskuteret på arbejdspladser og i hjemmene.

Oktober 1952

DET DANSKE SOCIALDEMOKRATI

ET POLITISK SPORSKIFTE ER NØDVENDIGT

Stilstand og tilbagegang må afløses af ny fremdrift og nye reformer

Den socialdemokratiske arbejderbevægelse har gennem årtier medvirket til, at samfundet i takt med den tekniske udvikling gradvis har ændret karakter. Højere levestandard og større social sikkerhed er opnået for brede befolkningskredse, og kapitalismens uhæmmede udfoldelse og uheldige følgevirkninger er på adskillige områder blevet bremset og beskåret.

Ulighed og uretfærdighed findes dog stadig i samfundet. Arbejdet for sundere samfundsforhold og tryghed for alle borgere må utrætteligt føres videre.

Socialdemokratiet satte i regeringsperioden 1947-50 kraftigt ind for at skabe den højst mulige beskæftigelse og produktion. Arbejdet lykkedes. Vi nåede den højeste produktion, dette land har været oppe på, og arbejdsløsheden blev holdt nede. Et omfattende boligbyggeri blev iværksat til bekæmpelse af bolignøden. Væsentlige forbedringer i den sociale lovgivning gennemførtes.

Under venstres og de konservatives regeringsperiode er denne linie afgørende ændret.

Produktionen er gået tilbage. Påtrængende reformer forbliver uløste.

Et politisk sporskifte er nødvendigt. Stilstand og tilbagegang må afløses af ny fremdrift og nye reformer. Socialdemokratiet peger i det efterfølgende på hoved* linier, som bør følges.

Produktion og beskæftigelse

Under ministeriet Hedtoft steg industriproduktionen med over 30 pct., og arbejdsløsheden blev holdt nede. Regeringen Kraft-Eriksen har vendt vognen. Produktionen er under denne regering faldet 3 pct., og antallet af arbejdsløse i den forløbne del af 1952 har været 20,000 større end i 1950.

Forudsætningen for fremgang er, at kræfterne samles om en stigende produktiv indsats. Intet samfund kan på langt sigt løse sine problemer ved at presse produktionen ned og bevidst forøge arbejdsløsheden. Dette er ikke desto mindre, hvad den nuværende regering forsøger. Gennem en kombination af renteforhøjelse og kreditbegrænsning har man fremkaldt produktionsnedgang, herunder stærk formindskelse af byggeriet. En uundgåelig følge har været en foruroligende vækst i arbejdsløsheden.

Denne økonomiske politik må bringes til ophør.

Socialdemokratiets produktions- og beskæftigelsespolitik, der beviste sin styrke i årene 1947-50, må sættes i stedet.

Den nuværende kredit- og rentepolitik må ændres, så målsætningen for den økonomiske politik på ny bliver den fulde og produktive beskæftigelse. Den afgørende indflydelse på landets penge- og kreditpolitik bør ligge hos rigsdagen. De gode resultater, der er opnået med billige lån til industri, håndværk, handel, fiskeri og det mindre landbrug, opfordrer til at fortsætte ad denne vej.

Danmarks interesse er den størst mulige internationale vareudveksling på lige vilkår. Tempoet for handelens frigivelse må imidlertid afhænge af den fornødne valuta-reserves tilvejebringelse. Der må tages hensyn til vore handelspolitiske interesser og til produktionens og beskæftigelsens tarv. Positive produktions- og eksportfremmende midler må bringes i anvendelse for at forøge landets konkurrencedygtighed og produktivitet. Dansk eksport må udvikles i retning af større alsidighed, og vor afhængighed af et enkelt afsætningsmarked formindskes. Kun ved en sådan politik kan større valutariske vanskeligheder imødegås og handelspolitiske interessér tilgodeses.

Landbruget

45,000 husmænd har under 5 ha jord, det vil sige over 25 pct. af samtlige landmænd ejer kun knap 1½ pct. af landbrugsjorden.

Spørgsmålet om tillægsjord til de for små brug er derfor stadig påtrængende aktuelt.

Til fremme af en mere alsidig landbrugseksport og fortsat nedbringelse af importen af foderstoffer bør der stilles nødvendige lånemidler til rådighed. Blandt andet bør sikres større produktion af industrielt forarbejdede landbrugsvarer, centralisering af mejeridriften, øget ensilering og forbedret staldhygiejne.

For under de herskende prisforhold at lette oprettelsen af nye husmandsbrug, bør maksimumsbeløbene for bygge- og etablerings-lån forhøjes. Under hensyn til samfundets interesse i, at brugene sikres bedst muligt over for et eventuelt konjunkturomslag, bør det stilles som betingelse for ydelse af større lån, at renten gøres konjunkturbestemt. De herom gældende bestemmelser ændres således, at der af nye lån i de første år svares en rente af højst 4 procent.

Der tilvejebringes udvidet adgang til fremskaffelse af tillægsjord til bestående husmandsbrug. De gældende fritagelsesbestemmelser ved familiesalg begrænses, og om fornødent skal ekspropriation kunne foretages.

Lånene til opførelse af landarbejderboliger er med de nuværende byggepriser utilstrækkelige til at fremme dette hårdt tiltrængte byggeri. Lånegrænsen og bevillingen til ydelse af lån må derfor sættes op

De gældende lovregler om brugen af tjenestehuse på landet bør ændres, således at der opnås større sikkerhed for brugerne.

Byggeriet

Under ministeriet Hedtoft kom der orden i byggeriet, og i sidste halvår 1950 var der ca. 20,000 lejligheder under opførelse. Tallet er nu væsentlig lavere.

Samtidig er huslejen fra 1950-52 steget med ca. 600 kroner.

Regeringens økonomiske politik med høj rente og svigtende regulering af byggeriet har på to år ført til en betydelig stigning af huslejen i nye ejendomme.

Byggeriet for den mindrebemidlede del af befolkningen er i tilbagegang, og mulighederne for en stærkt påkrævet sanering trues derfor alvorligt.

Som fremhævet i Socialdemokratiets bygge- og boligprogram må antallet af færdiggjorte lejligheder kraftigt forøges, og huslejen i nye ejendomme må hurtigst muligt føres tilbage til 1950-niveauet. For på længere sigt at søge dette niveau bevaret uden større udgifter for staten, må byggeomkostningerne nedbringes. Der må ydes støtte til forbedring af produktiviteten indenfor byggeriet, og store avancer og uberettigede fortjenester må fjernes. Finansieringen af byggeriet må rationaliseres og renteudgifterne nedbringes.

De kommuner, især forstadskommuner, der kæmper med en svær økonomisk byrde ved, at hovedparten af boligbyggeriet foregår i deres områder, må sikres en særlig finansieringsstøtte.

Priserne

Under regeringen Hedtoft steg pristalsfamiliens udgifter på tre år med 793 kr. I de to år under den venstre-konservative regering er udgifterne steget med ca. 1500 kroner!

Priskontrollen må fastholdes. En række enkeltbestemmelser må revideres for effektivt at begrænse avancestigninger. Fordelene ved internationale prisfald må ikke berøves forbrugerne gennem stigende hjemlige avancer. Priserne på landbrugets produkter bør underkastes pristilsyn på linie med andre varer. Den voldsomme prisstigning, der - blandt andet ved hjælp af politisk gennemførte prisforhøjelser på levnedsmidler - har fundet sted under regeringen

Eriksen-Kraft, og som udgør ca. 1500 kroner årlig for pristalsfamilien, bør nu bringes til standsning.

De nugældende bestemmelser for kontrol med monopoler, truster, karteller og prisaftaler er utilstrækkelige. Den frie konkurrence skal ikke være et slagord men en realitet. Denne lovgivning må derfor skærpes. Trustkommissionens arbejde må fremskyndes. I særlig grad bør opmærksomheden samles om byggematerialerne, der gennem monopolisering af produktionen er underkastet unødvendige fordyrelser.

Skatterne

Fradragsreglen beskytter de store indtægter. Retten til at fradrage betalt skat ved selvangivelsen er til skade for de almindelige indtægter. Fradragsreglen hæmmer initiativet. Skatteyderen, der forøger sin indtægt fra 10 til 12,000 kr., må betale ca. 300 kr. mere i skat end skatteyderen, der holder en konstant indtægt på 12,000 kr.

En modernisering og rationalisering af vort skattesystem og en rimeligere fordeling af skattebyrden er påtrængende nødvendig.

Skattekommissionens betænkning rummer et sagligt stærkt grundlag for en skattereform, som nu må indledes.

Indkomstbeskatningen må ændres således, at en lettelse for små og middelstore indtægter opnås. Den nuværende skattefradragsregel, der værner de store indtægter på bekostning af de mindre, må ændres; dette er også en forudsætning for opbygningen af en rationel ordning af beskatningen både til stat og kommune.

En virkelig beskyttelse af eksistensminimummet må gennemføres, og forsørgerbegrebet må revideres. Lønmodtagerfradraget må forhøjes, og selvpensionering indenfor rimelige grænser fritages for beskatning.

Aktieselskabsbeskatningen må revideres. Store udbytteudbetalinger må medføre skærpet beskatning.

En kapitalvindingsafgift, der inddrager større arbejdsfri formuegevinster under beskatningen, bør snarest gennemføres.

Arveafgiften bør forhøjes for store arveparter og for arv fra fjernere slægtninge.

En mere indgående kontrol med indkomst- og formueopgivelser må - også af retfærdighedsgrunde over for lønmodtagerne - gennemføres, blandt andet ved en større udnyttelse af allerede hjemlede kontrolbestemmelser.

Social sikkerhed for alle

I de sidste 50 år er der - først os fremmest ved socialdemokratiets indsats - sket store forbedringer i den sociale forsyning her i landet. Omkring århundredskiftet var det offentlige udgifter til social forsyning ca. 15 mill. kr., hvoraf halvdelen var fattighjælp. I år er de sociale udgifter langt over 1 milliard eller 25-30 pct. af det offentlige totale udgifter.

Udbygningen af landets ydre værn må ikke betyde en svækkelse af den indre sociale standard, og nødvendige og vigtige reformer på den sociale lovgivnings område bør derfor tages op til behandling og gennemførelse.

a. Folkepensionering i stedet for aldersrente

En folkepensionering gennemføres efter de af Socialdemokratiet i folkeforsikringskommissionen foreslåede retningslinjer. Forslaget betyder en øjeblikkelig forbedring af de nuværende rentemodtageres kår samt en gradvis afløsning af aldersrenten til fordel for en højere pension til alle borgere over en vis alder.

Folkepensionen skal gøres værdifast ved på ethvert tidspunkt at stå i et fast forhold til befolkningens gennemsnitsindtægt, og de nugældende fradragsregler, der kan virke hæmmende på initiativ og virkelyst, skal gradvis afvikles.

Folkepensionen skal efterhånden stige til samme beløb uanset modtagerens bopæl.

Invalidernes, enkernes og dermed ligestillede forsørgelsesproblemer må løses på linie hermed under hensyntagen til disse gruppers særlige forhold.

b. Børn og ungdom

Mødrehjælpinstitutionernes antal må øges og arbejdet fremmes. Det kontante børnetilskud må øges og i forbindelse med en skattereform fastlægges som en ydelse, der udbetales til moderen.

Kommunerne bør have adgang til at gennemføre skolebespisning i samme omfang som tidligere. Adgangen til børnebidrag til enlige forsørgere må udvides. Lærlingeloven må revideres. Ungdomskommissionens forslag tages op til positiv behandling.

c. De syge

Statstilskuddet til sygekasserne pristalsreguleres og tilskud ydes. til særlig betydningsfuld medicin. En revision af sygekassegrænsen bør overvejes. Reglerne for dagpenge til de syge må ændres, "å tidssvarende satser kan opnås.

d. Arbejdsforhold

Det forelagte forslag om en ny arbejderbeskyttelseslov bør gennemføres nu.

Feriebestemmelserne i ferieloven, medhjælperloven og tjenestemandsløven må føres a jour. Sikres beskæftigelsen ikke ved den almindelige økonomiske politik, må arbejder igangsættes af det offentlige. Kommunerne bør ikke herved belastes ekstraordinært.

Kulturelle opgaver

Ungdomskommissionens betænkning fastslår bl. a., at det offentlige Ikke blåt mi stille undervisningsapparatet til rådighed, men ofte sikre, at den, der har evner og lyst dertil, kan benytte sig af undervisningen, uanset forældrenes økonomiske kar. Hvorfor har arbejds- og socialministeren s& travlt med at bagatellisere denne betænkning?

På kulturelt område vil hovedopgaven være at værne om den enkeltes frihed med front mod alle autoritære former. Der må tilstræbes en videregående demokratisering af skole og uddannelse og sikres en sådan organisation af de. store kulturmidler - radio, film, teater o. s.v. - at de tjener en fri og selvstændig folkelig kultur.

Forrest ligger .den store opgave at skabe lige adgang til videregående uddannelse uden hensyn til forældrenes økonomiske kår. På linie med ungdomskommissionens forslag bør stipendier og lån stilles til rådighed.

Ungdomsskolen for 14-18-årige udbygges.

Der tilstræbes en reform af folkeskolens struktur frem mod en mere samlende skole uden eksamenspræg. Landsby skolens børn bør have lettere adgang til videregående uddannelse. Skolebyggeriet må fremmes.

Vilkårene for den videnskabelige forskning må fortsat forbedres, og det offentlige bør støtte kunsten, blandt andet ved at give den opgaver i forbindelse med offentligt bygget! af større format.

Forfatningen

I dag er over 1/4 million unge mellem 21 og 25 år. De bør nu sikres valgret.

I 1939 væltede venstre det grundlovsforslag, som først og fremmest ville have givet de unge valgret. Nu må en ny forfatning føres igennem.

Arbejdet i forfatningskommissionen må nu bringes til afslutning med et positivt resultat. Socialdemokratiet vil yde sin kraftigste medvirken hertil med det formål at nå frem til etkammersystem og 21 års valgret.

Forsvaret og international politik

I den nordiske arbejderbevægelses fredsprogram hedder det: ".Det er en væsentlig forudsætning for fred og gode mellemfolkelige forbindelser, at folkene får mulighed for at lære hverandre at kende, og at alle hindringer for frie forbindelser mellem folkene fjernes. I en fri og åben verden må demokratiet sikres gennem frie valg, gennem ytrings-, forsamlings- og pressefrihed samt gennem forskningens frihed."

Danmark bør gennem sit medlemskab i FN og Atlantpagten og andre mellemfolkelige organisationer støtte alles muligheder for forhandlinger til fremme af afspænding, nedrustning, fred og samarbejde samtidig med, at den kollektive sikkerhed styrkes til forhindring af angrebs- og voldspolitik.

Verdensfreden må desuden underbygges ved bekæmpelse af nød og fattigdom. De underudviklede områders erhvervsliv og deres befolkningers sociale og kulturelle standard må ophjælpes. Også Danmark må her yde sit indsats.

Det nordiske samarbejde må fortsat udbygges. Det nordiske Råds oprettelse betegner her et glædeligt fremskridt.

Med det formål at hindre krig og voldspolitik vil Socialdemokratiet yde sin medvirken til det danske forsvars opbygning indenfor Atlantpagtens rammer. Den nødvendige samling om

landets forsvars- og udenrigspolitik bringes i fare, hvis der fortsat føres en økonomisk politik, der skaber produktionsnedgang, arbejdsløshed og hindrer nye sociale fremskridt.

I sin bekendelse til frihed og demokrati kender socialdemokratiet intet kompromis. Dette grundsyn bestemmer vor holdning til forsvars- og udenrigspolitik og vort arbejde for den økonomiske demokratisering.

Under samfundets fortsatte omdannelse må befolkningens materielle levevilkår stadig højnes. Dette kan ikke alene ske ved en ligeligere fordeling, men først og fremmest ved øget produktion. En politik, der hæmmer produktionen og fremmer arbejdsløsheden, er fremskridtsfjendtlig. Samtidig med de materielle forbedringer må menneskets frihed og uafhængighed værges og følelsen af medarbejderskab fremmes.

Flere og flere af den moderne verdens problemer må løses af mange nationer i fællesskab. Men hver nation må først bringe så god orden som mulig i sit eget hus. Vort land trænger til en politik, der bærer fremad. Socialdemokratiet vil arbejde for en sådan politik.

SAMLING OM SOCIALDEMOKRATIET